

Ніколи знову...

1939
1945

Жіночі історії Другої
світової:
Олена Білевич

Пам'ятка-дайджест

2021

Департамент культури і туризму,
національностей та
релігій Чернігівської облдержадміністрації
КЗ «Чернігівська обласна бібліотека для дітей»

Жіночі історії Другої світової
Олена Білевич

Пам'ятка-дайджест
Випуск 2

Чернігів-2021

УДК 016:087.5

Укладачка Л. Казакова
Редактор Г. Вечерська
Відповідальна за випуск Т. Ключ

Жіночі історії Другої світової: Олена Білевич:
пам'ятка-дайджест / Чернігівська обласна
бібліотека для дітей ; уклад. Л. Казакова. – Вип. 2.
- Чернігів, 2021. – 11 с.

Другий випуск видавничої серії «Жіночі історії
Другої світової» присвячений Олені Білевич, юній
підпільниці з Чернігова, життєпис якої викликає
багато запитань у сучасних істориків.

Україно, ти моя молитва,
Ти моя розпука світова...
Громотить над світом люта битва
За твоє життя, твої права.
В. Симоненко

День за днем, рік за роком відходить у вічну далину Історія, але з нами залишається Пам'ять. Саме пам'ять повертає нас знову і знову до страшних подій Другої світової війни і особисто до головного стрижня кожної події – Людини. Наш проєкт присвячений долі жінок тієї страшної трагедії.

Героїня чергової розповіді – Олена Білевич.

30 жовтня 1924 року на тихій вулиці Котовського, що на околиці Чернігова народилася дівчинка, вона була другою дитиною в сім'ї Білевичів. У Олени був старший брат Юрій, пізніше народився Володимир.

Батько Йосип Йосипович працював на залізниці, але важка хвороба забрала його у 1937 році. Мати Ольга Федорівна взяла на свої плечі весь тягар турботи про велику родину. Діти в родині Білевичів були дуже дружними, завжди допомагали одне одному.

Олена - вродлива, з тонким одухотвореним обличчям дівчина завжди була активною – співала, танцювала, відвідувала драматичний гурток, грала на гітарі, редагувала стіннівку. Її картини, написані олією й досі зберігаються в шкільному історичному музеї.

У 1939-1941 роках Олена навчалася в середній школі №10 (нині це колегіум №11, яка носить її ім'я). Саме тоді дівчина почала старанно вивчати німецьку мову — з боку фашистської Німеччини піднімалися лиховісні хмари...

Коли розпочалася війна, Олена й двадцять п'ять її однокласників перейшли в десятий клас.

У підпільну антифашистську організацію «Юні патріоти», яку створила Олена Білевич, вступили дев'ятеро її однокласників і ще семеро підлітків з їхньої школи. Олена очолила унікальну підпільну групу, до складу якої входило близько 21 чоловік.

У період окупації в будівлі школи розміщувалося гестапо. Неподалік цієї будівлі, у підвалі, поблизу маєтка начальника гестапо, відважні підпільники писали патріотичні листівки. Саме від них, юних борців із ворогом, жителі Чернігова дізнавалися правду про розгром ворога під Сталінградом, підпільники збирали зброю та

боєприпаси, влаштовували втечі радянським військовополоненим, здійснювали диверсії.

Олена Білевич, добре володіючи німецькою мовою, залучила до антифашистської діяльності лейтенанта німецької армії Хельмута Байгофера. «Юним патріотам», імовірно, вдалося встановити зв'язок із диверсійною групою К. С. Гнідаша, а, згодом, у січні 1943 року, через загрозу арештів, про які, нібито, завчасно попередив Хельмут Байхофер, група О. Білевич відійшла в ліси, де влилася до новоствореного партизанського загону ім. М. М. Коцюбинського під командуванням М. М. Тарануценка.

За згадкою М. М. Тарануценка, 27 квітня 1943 року Олена Білевич брала активну участь у знищенні загону військ СС в с. Кувечичі Чернігівського району (у відповідь німецькими частинами 28 квітня в селі було проведено каральну акцію — спалено 270 дворів та страчено 160 осіб місцевого населення). Партизани дуже дошкуляли фашистам — вони кинули проти них дивізію СС і каральні загони, усього чисельністю до 30 тисяч чоловік. Сили були нерівними, і партизанському загону, у якому налічувалося не більше 400 бійців, довелося відступити. Тиждень, ховаючись від фашистів, партизани просиділи по

шию в болоті. Поруч падали міни й бомби, грузнули в болотному багні й не розривалися. Кільце оточення стягувалося все тугіше. І командир загону М. Таранущенко прийняв рішення йти через Дніпро в білоруські ліси. Але для цього необхідно було з'ясувати, чи вільна від німців дорога на Неданчичі та Йолчу.

Виконати це важливе завдання взялися добровольці-розвідники: Олена Білевич, її шкільний товариш Валентин Борковський і білорус Михайло Симоненко. Німців там не виявилось. Борковського з цим повідомленням відправили в загін, а Олена й Михайло вдвох вирішили продовжити розвідку. І вже дорогою назад у білоруському селі потрапили до рук поліцаїв.

2 травня 1943 року Олену Білевич і Михайла Симоненка після жаклих катувань розстріляли. Спочатку вони були поховані в шкільному саду. І тільки у 1986 році останки партизанів урочисто перепоховали в центрі білоруського села Асаревичі Гомельської області. І сьогодні Білорусь свято зберігає пам'ять про відважну доньку українського народу, її могила доглянута й потопає у квітах.

Життєпис О. Білевич було викладено кількома авторами, кожен із них, спираючись на попереднього, одночасно вносив власні версії, що, зрештою, враховуючи мінімальну кількість документальних свідчень про діяльність партизанки, призвело до появи великої кількості невідповідностей. Про це можна дізнатися зі статті про Олену Білевич у Вікіпедії.

Відомий чернігівський краєзнавець Людмила Студьонова провела фундаментальне дослідження біографії Олени Білевич, яке надруковано у журналі «Сіверянський літопис». Остаточні крапки в цьому питанні, сподіваємося, з часом будуть розставлені.

А сьогодні ми пам'ятаємо про відважну дівчину Олену Білевич, яка сміливо боролася проти нацистів у Чернігівському краї.

Бібліографія

1. Біньковська Л. Все життя за 18 років / Л. Біньковська // Чернігівські відомості. – 2009. № 53. – С. 23.
2. Вітковська І. Білий журавель Полісся / Л. Вітковська // Чернігівські відомості. – 2013. – 15 травня. - С. 19.
3. До Олени Білевич... // Деснянська правда. – 2013. – 9 травня. – С. 2.
4. Махіна Л. Чернігівська месниця Олена Білевич / Л. Махіна // Деснянка вільна. – 2013. – 3 травня. – С. 11.
5. Студьонова Л. Смерть перетворила її життя на долю : до 85-річчя з дня народження О. Білевич / Л. Студьонова // Сіверянський літопис. – 2010. - № 2-3. – С. 44-57.

Вебліографія

1. Студьонова Л. Смерть перетворила її життя на долю [Електронний ресурс] // Режим доступу:
<http://dspace.nbuiv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/24684/06-Studonova.pdf?sequence=1>.
– Назва з екрана.
2. Анопрієнко Д. Зустріч через покоління [Електронний ресурс] // Чернігівщина: новини і оголошення: [сайт]. – Електрон. дані. – Режим доступу:
<http://che.cn.ua/index.php/different/history/item/4465-zustrich-cherez-pokolinnia>. – Назва з екрана.

Жіночі історії Другої світової:
Олена Білевич
(пам'ятка-дайджест)

Матеріал підготувала: Л. Казакова
Редактор: Г. Вечерська
Комп'ютерна верстка: О.Ташлик
Відповідальна за випуск: Т. Ключ

Видавець:

Чернігівська обласна бібліотека для дітей
вул. Рокоссовського, 22а
м. Чернігів 14032
тел..0462-95-19-45
<http://ostrovskogo.com.ua/>
E-mail: ostrovskogo@online.ua